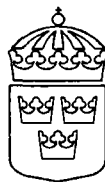

Bostadsutskottets yttrande

1993/94:BoU9y

Förslag i kompletteringspropositionen m.m.
avseende bostadsutskottets beredningsområde

1993/94
BoU9y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 3 maj 1994 beslutat att bereda bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1993/94:150 (kompletteringspropositionen) jämte eventuella motioner, såvitt propositionen och motionerna rör bostadsutskottets beredningsområde.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1993/94:150 bilaga 7 avsnitt 1 föreslagit riksdagen att

2. under sjunde huvudtitelns förslagsanslag Räntebidrag m.m. för budgetåret 1994/95 anvisa 3 400 000 000 kr utöver vad som föreslagits i proposition 1993/94:100 bilaga 8.

Motionerna

Utskottet behandlar i detta yttrande motionerna

1993/94:Fi31 av Harriet Colliander m.fl. (nyd) vari yrkas

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostads- och byggpolitiken,

39. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsning av rätten till bostadsbidrag.

1993/94:Fi44 av Oskar Lindkvist m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att tidigare beslutade besparingar på bostadssektorn skjuts upp tills fastighetsmarknaden har stabiliserats samt uttalar att när besparingen genomförs så skall den ske på hela bostadsbeståndet och i alla upplåtelseformer,

2. att riksdagen beslutar att införa ett särskilt investeringsbidrag för budgetåret 1994/95 i syfte att stimulera nyproduktionen och att investeringsbidraget skall utgå med 10 % av investeringens bidragsunderlag,

3. att riksdagen beslutar om ett särskilt investeringsbidrag på 2 200 miljoner kronor för budgetåret 1994/95 i syfte att stimulera ombyggnader av bostäder i flerfamiljshus,

4. att riksdagen beslutar att stödformen Särskilt ombyggnadsbidrag för äldre bostäder för budgetåret 1994/95 tillförs 200 miljoner kronor,

5. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1994/95 bevilja Boverket ett engångsanslag på 100 miljoner kronor för bidrag till handikappinvesteringar i offentliga lokaler,

6. att riksdagen beslutar att utöka beslutsramen för anslaget Stöd till icke-statliga kulturlokaler med 75 miljoner kronor,

7. att riksdagen beslutar att utöka beslutsramen för anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler med 50 miljoner kronor,

8. att riksdagen beslutar att utöka beslutsramen för anslaget Bidrag till konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena med 10 miljoner kronor.

1993/94:Fi54 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar godkänna vad i motionen anförts om stöd för upprustning av skolor,

5. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om stöd för investeringar i kommunernas gatu- och vägnät.

1993/94:Fi59 av Åke Gustavsson m.fl. (s) vari yrkas

18. att riksdagen beslutar att bidragsramen för B 20 Bidrag till konstnärlig utsmyckning i bostadsområden för budgetåret 1994/95 under elfte huvudtiteln ökas med 10 000 000 kr,

19. att riksdagen beslutar att bidragsramen för B 4 Stöd till icke-statliga kulturlokaler för budgetåret 1994/95 under elfte huvudtiteln ökas med 75 000 000 kr utöver regeringens förslag,

20. att riksdagen beslutar att bidragsramen för E 3 Bidrag till allmänna samlingslokaler m.m. för budgetåret 1994/95 under trettonde huvudtiteln ökas med 50 000 000 kr utöver regeringens förslag.

Tidigare riksdagsbehandling m.m.

Inledning

Flertalet av de motionsförslag som väckts med anledning av kompletteringspropositionen inom bostadsutskottets beredningsområde har nyligen behandlats av riksdagen. I det följande lämnas en kortfattad redovisning för riksdagens ställningstaganden m.m. till dessa förslag.

Stöd till ny- och ombyggnad av bostäder m.m.

Under allmänna motionstiden 1993 fördes i en rad motioner fram förslag för att stimulera olika typer av ROT-åtgärder. I syfte att öka sysselsättningen inom byggsektorn fattade riksdagen, på grundval av motionsförslagen, våren 1993 beslut om ett särskilt ROT-program — *1993 års ROT-program*. Programmet har i korthet följande omfattning.

1. Stöd för reparation och bostadsförbättringsåtgärder, s.k. RBF-stöd.
2. Statlig subvention av underhåll och reparationer av vissa kommunala byggnader.
3. Räntebidrag för ombyggnad av bostäder.
4. Ombyggnad av äldre bostäder.
5. Kulturmiljövård.
6. Konstnärlig utsmyckning i bostadsområden.

Under år 1993 har dessutom flera andra beslut fattats som också de är avsedda att förbättra sysselsättningen på byggarbetsmarknaden. Det gäller bl.a. en ökning av anslaget för vissa investeringar i statliga byggnader m.m. och en ökning av stödet till allmänna samlingslokaler. Dessutom har riksdagen antagit ett förslag som innebär att fastighets-skatten reduceras för vissa påbyggnader.

På förslag av arbetsmarknadsutskottet (1993/94:AU21) fattade riksdagen den 2 mars 1994 beslut om ROT-satsningar på sammanlagt 1,5 miljarder kronor. Riksdagens beslut innebar att regeringen bemyndigades att använda 1,5 miljarder kronor av innevarande års anslag till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder till ROT-åtgärder i bl.a. skolor, samlingslokaler, bostäder, äldreboenden, sjukhem, vissa kulturbyggnader och kulturmiljövård.

Med stöd av bemyndigandet har regeringen beslutat om ett ROT-program inom kultursektorn och på miljöområdet — *1994 års ROT-program*. Inom ramen för programmet kan stöd utgå till följande typer av åtgärder m.m.

1. Miljöförbättringar i lokaler för undervisning, vård och omsorg.
2. Miljöförbättringar i bostäder m.m.
3. Statliga kulturbyggnader.
4. Icke-statliga kulturbyggnader.
5. Kulturmiljövård och kulturbyggnader.
6. Ombyggnadsbidrag för äldreboenden.
7. Bidrag till allmänna samlingslokaler.
8. Lokalbidrag till trossamfund.

En förutsättning för att stöd skall kunna utgå är att beslut fattas och att projekten påbörjas före den 1 juli 1994 och att de slutförs senast den 30 juni 1995. Om det finns särskilda skäl kan dock projekt som påbörjas efter den 1 juli 1994 beviljas stöd.

Utöver de ovan redovisade båda ROT-programmen har riksdagen åren 1993 och 1994 behandlat motionsförslag med krav på insatser av olika omfattning och inriktning som syftat till att stimulera byggverksamheten och motverka byggarbetslösheten.

Tidigare i vår har bostadsutskottet och riksdagen bl.a. behandlat motionsförslag om investeringsbidrag för att stimulera ombyggnad av bostäder i flerbostadshus, ombyggnadsbidrag för äldreboenden, bidrag till handikappinvesteringar i offentliga lokaler samt stöd för upprustning av skolor och andra kommunala lokaler och anläggningar. I sitt av riksdagen godkända betänkande (bet. 1993/94:BoU14) anförde utskottet att det måste bedömas föreligga ett behov av ytterligare insatser för att öka sysselsättningen inom byggsektorn. Enligt utskottet var det också denna bedömning som låg bakom tillkomsten av 1994 års ROT-program. Utskottet konstaterade att de i betänkandet behandlade motionerna väcktes under allmänna motionstiden 1994 — en tidpunkt vid vilken 1994 års ROT-program ännu inte fanns. Enligt utskottets

mening fick förslagen i motionerna anses tillgodosedda genom de av riksdagen därefter beslutade ROT-satsningarna. De av utskottet avstyrkta motionerna avlogs av riksdagen.

I betänkandet behandlades även frågan om att införa ett investeringsbidrag till nybyggnad av bostäder. Också detta förslag avstyrktes av utskottet och avlogs av riksdagen. Enligt utskottets mening var förutsättningarna för bostadsbyggandet i vissa avseenden bättre än på länge, varför ett statligt investeringsbidrag till nyproduktion av bostäder inte kunde anses motiverat.

I sitt betänkande 1993/94:BoU8 behandlar utskottet motionsförslag om att öka dels ramen för stöd till icke-statliga kulturlokaler med 75 miljoner kronor för budgetåret 1994/95, dels ramen för bidrag till konstnärlig utsmyckning med 10 miljoner kronor för samma budgetår. Båda förslagen avstyrks av utskottet. I det förstnämnda fallet sker detta med hänvisning till att medel inom ramen för 1994 års ROT-program ställts till förfogande i sådan omfattning att förslaget om ramvidgningen praktiskt taget helt tillgodosetts. I det sistnämnda fallet anförde utskottet att omfattningen av den hittillsvarande bidragsgivningen fick anses väl avvägd. Riksdagen följde utskottet.

Motionsförslag om att ramen för stöd till allmänna samlingslokaler skall ökas med 50 miljoner kronor för budgetåret 1994/95 behandlade utskottet i betänkandet 1993/94:BoU9. Förslaget avstyrktes av utskottet med hänvisning till att också detta förslag fick anses tillgodosett genom de ramvidgningar som kommit till stånd efter beslut av riksdagen hösten 1993 samt genom 1994 års ROT-program. Även i detta fall följde riksdagen utskottets förslag.

Reduktionen av räntebidragen

Regeringspartierna och Socialdemokraterna träffade hösten 1992 en överenskommelse om den ekonomiska politiken. Som en del av denna ingick att bostadssubventionerna skulle reduceras med 3 miljarder kronor netto från den 1 januari 1994, dvs. sedan hänsyn tagits till en trolig ökning av bostadsbidragen. På förslag av finansutskottet (bet. 1992/93:FiU30 s. 150—153) beslöt riksdagen våren 1993 att besparingen av bostadssubventionerna skulle ske med 500 miljoner kronor netto 1994, med 1 000 miljoner kronor netto 1995 och med 1 500 miljoner kronor netto 1996. Riksdagen har därefter hösten 1993 (bet. 1993/94:BoU3) beslutat hur de s.k. extra upptrappningarna av den garanterade räntan skall fördelas på olika årgångar av bostäder så att besparingen kan genomföras.

I betänkandet 1993/94:BoU15 behandlade utskottet motionsförslag om att de beslutade besparingarna för 1995 och 1996 skulle skjutas upp tills fastighetsmarknaden stabiliserats, och att när det är lämpligt att genomföra besparingen den skall fördelas på samtliga upplåtelseformer och på hela bostadsbeståndet. Enligt utskottet fanns det dock inte anledning föreslå riksdagen att ändra sitt beslut från hösten 1993 om en reduktion av räntebidragen varför förslaget avstyrktes. Det avlogs därefter av riksdagen.

Motionsförslag om bostadspolitikens utformning och inriktning m.m. behandlades i betänkandet 1993/94:BoU15. Förslagen avstyrktes bl.a. med hänvisning till den avreglering m.m. som bostadspolitikern genomgått sedan år 1991 och till vikten av att bostadspolitikern fortsättningsvis förs med fasthet och konsekvens och att klara regler ges för de boende och för dem som i skilda sammanhang har att genomföra denna politik.

Frågan om att avveckla bostadsbidragen till hushåll utan barn har behandlats av utskottet i betänkandet 1993/94:BoU16. Förslaget avstyrktes. Enligt vad utskottet anförde fyller dessa bidrag en viktig bostadspolitisk uppgift genom att de underlättar för de aktuella hushållen att efterfråga en lämplig bostad.

Förslag om sänkt fastighetsskatt och byggmoms m.m. har under året vid flera tillfällen behandlats av skatteutskottet. Bostadsutskottet övervägde senast dessa frågor i sitt yttrande 1993/94:BoU5y till skatteutskottet. I yttrandet avstyrkte utskottet motionsyrkanden motsvarande dem som nu förs fram.

Utskottet

Stöd till ny- och ombyggnad av bostäder m.m.

I tre motioner (s), Fi44, Fi54 och Fi59, förs fram förslag om olika former av stöd till ny- och ombyggnad av bostäder, till investeringar i offentliga lokaler och anläggningar, till icke-statliga kulturlokaler, till konstnärlig utsmyckning i bostadsområden samt till allmänna samlingslokaler. Gemensamt för dessa förslag är att utskottet under våren 1994 behandlat och avstyrkt i princip likalydande förslag framlagda under 1994 års allmänna motionstid. Riksdagen har ställt sig bakom utskottets ställningstaganden. Riksdagsbehandlingen av de aktuella frågorna har ovan kortfattat beskrivits.

Riksdagen har så nyligen som i april och maj 1994 avslagit yrkanden motsvarande dem som nu åter läggs fram. I sakfrågorna har inte något tillförts som ger utskottet anledning att ompröva sina tidigare ställningstaganden. Det kan således inte anses vara meningsfullt att nu åter ingående sakbehandla de aktuella yrkandena.

Motion Fi44 (s) yrkandena 2, 3, 4 och 5 samt den socialdemokratiska partimotionen Fi54 yrkandena 4 och 5 med förslag till ytterligare ROT-åtgärder m.m. avstyrks med hänvisning till vad utskottet tidigare anför (bet. 1993/94:BoU14) vad gäller motsvarande yrkanden. Som framgår av redovisningen ovan avstyrktes dessa yrkanden bl.a. med hänvisning till de ROT-insatser om sammanlagt 1,5 miljarder kronor som riksdagen beslutade om den 2 mars 1994, dvs. 1994 års ROT-program.

Även motionerna Fi44 (s) yrkandena 6 och 8 samt Fi59 (s) yrkandena 18 och 19 avstyrks med hänvisning till den tidigare behandlingen av motsvarande yrkanden (bet. 1993/94:BoU8). Förslag om ökat stöd till icke-statliga kulturlokaler avstyrktes då med hänvisning till de

satsningar på detta område som redan gjorts inom ramen för 1994 års ROT-program. Vad gäller stödet till konstnärlig utsmyckning i bostadsområden ansåg utskottet att den nivå som regeringen föreslagit var väl avvägd och avstyrkte således motionsyrkanden om ökat stöd.

Förslagen om ökad ram för stöd till allmänna samlingslokaler i motionerna Fi44 (s) yrkande 7 och Fi59 (s) yrkande 20 avstyrks även de med hänvisning till behandlingen tidigare i vår (bet. 1993/94:BoU9) av motsvarande motionsyrkanden. Som redovisats i det föregående hänvisade utskottet även i detta fall till 1994 års ROT-program där en satsning på allmänna samlingslokaler ingår.

Reduktionen av räntebidragen

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan träffade regeringspartierna och Socialdemokraterna hösten 1992 en överenskommelse om den ekonomiska politiken som bl.a. innefattade en besparing på bostadssubventionerna med 3 miljarder kronor. I två därpå följande riksdagsbeslut har bestämts dels att besparingen skulle fördelas på åren 1994–1996, dels den närmare fördelningen av besparingen mellan bostäder av olika årgångar m.m.

Under den allmänna motionstiden 1994 väcktes motioner med innebörden att de beslutade besparingarna på bostadssubventionerna skulle skjutas upp tills fastighetsmarknaden har stabiliserats och att när den genomförs den skall belasta hela bostadsbeståndet och alla upplåtelseformer. Bostadsutskottet avstyrkte dessa motioner och anförde att beslutet från hösten 1993 borde ligga fast (bet. 1993/94:BoU15). Riksdagen följde utskottet.

Med anledning av kompletteringspropositionen har i motion Fi44 (s) yrkande 1 detta förslag åter förts fram. Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande och avstyrker således motionsyrkandet.

Inriktningen av bostads- och byggpolitiken m.m.

I Ny demokratis partimotion Fi31 föreslås riksdagen göra två tillkännagivanden i frågor som helt eller delvis ligger inom bostadsutskottets beredningsområde. Yrkande 38 gäller en ny inriktning på bostads- och byggpolitiken. Innebörden av förslaget är att subventionerna inom sektorn skall minska samtidigt som bl.a. byggmomsen och fastighets-skattenivån sänks, att ett bospärande skall införas samt att reglerna för bestämmande av subventionsrättan måste ses över. Yrkande 39 avser ett tillkännagivande med innebörden att bostadsbidrag endast skall utgå till barnfamiljer.

Bostadsutskottet avstyrker motionen med hänvisning till utskottets tidigare behandling i år av yrkanden med motsvarande innebörd (bet. 1993/94:BoU15, BoU16, BoU5y). Sedan utskottets tidigare behandling av de aktuella frågorna har inget i sak tillkommit som motiverar utskottet till förnyade överväganden.

Medel för räntebidrag till ny- och ombyggnad av bostäder och för vissa andra bidrag för bostadsändamål anvisas årligen på det under sjunde huvudtiteln i statsbudgeten uppförda anslaget Räntebidrag m.m. Anslagets storlek resp. år beror bl.a. dels på de bidragsregler som vid varje tillfälle gäller, dels på ränteläget på bostadskreditmarknaden, dels på omfattningen av ny- och ombyggnaden av bostäder. Belastningen på anslaget beräknas med hjälp av en kalkylmodell som tar hänsyn till dessa och andra faktorer.

Beräkningar inom Boverket och Finansdepartementet har under våren visat att den bedömning av anslagsbelastningen under budgetåret 1992/93 som redovisades i 1994 års budgetproposition utgår från en kalkyl som innehåller vissa brister och felbedömningar. Orsakerna till avvikelsen mot tidigare beräkningar har analyserats, och kalkylmodellen för anslagsberäkningen har därefter reviderats.

Till följd av vad som framkommit om anslagsbelastningen på räntebidragsanslaget under innevarande budgetår har en ny beräkning gjorts även vad avser budgetåret 1994/95. Medelsbehovet under nästa budgetår för detta ändamål beräknas nu till 29 000 miljoner kronor. Detta belopp överstiger med 3 400 miljoner kronor det anslag för räntebidrag som riksdagen fastställt med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 1993/94:100 bil. 8, BoU15). Mot denna bakgrund föreslår regeringen i kompletteringspropositionen att riksdagen skall anvisa 3 400 miljoner kronor utöver vad som tidigare föreslagits till anslaget för Räntebidrag m.m.

Det är givetvis angeläget att räntebidragsanslaget fastställs med ledning av så välgrundade bedömningar som möjligt. De nya beräkningar som gjorts av anslagsbehovet under budgetåret 1994/95 avviker så kraftigt från tidigare gjorda beräkningar att riksdagen bör besluta om ett tillägg på det aktuella anslaget. Bostadsutskottet tillstyrker således regeringsförslaget.

Stockholm den 19 maj 1994

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

I beslutet har deltagit: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Bertil Danielsson (m), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Lennart Nilsson (s), Sören Lekberg (s), Mikael Odenberg (m), Rune Evensson (s), Ulf Björklund (kds), Birger Andersson (c), Marianne Carlström (s), Inga Berggren (m), Lars Stjernkvist (s) och Dan Eriksson i Stockholm (nyd).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Lars Werner (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

1. Stöd till ny- och ombyggnad av bostäder m.m.

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Lennart Nilsson, Sören Lekberg, Rune Evensson, Marianne Carlström och Lars Stjernkvist (alla s) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Stöd till ny- och ombyggnad av bostäder m.m. börjar med "I tre" och slutar med "samlingslokaler ingår" bort ha följande lydelse:

Den svenska bostadspolitiken har under de senaste åren utsatts för en rad ingrepp som allvarligt drabbat byggverksamheten och de boende. Följderna av den förda politiken kan avläsas på en rad områden. Försämringarna av bostadsfinansieringen har lett till kraftigt ökade boendekostnader i framför allt det nyare beståndet. Vi har i dag också det troligen största antalet lediga lägenheter i modern tid. Många människor har helt enkelt inte råd att efterfråga en bostad som svarar mot deras behov. De tvingas därför lösa sin bostadsfråga på andra och sämre sätt.

Det är inte enbart de boende som drabbas av regeringens bostadspolitiska misslyckande. Den minskade bostadsefterfrågan har lett till att byggbranschen förlorat sin roll som en effektiv motor i ekonomin. Inte bara bostadsbyggandet utan också annat byggande har minskat. Som en följd härav har sysselsättningen i byggnadsverksamheten gått ned kraftigt. Antalet arbetslösa byggiobbare har nått nästan ofattbara nivåer, och i dag går närmare en tredjedel utan arbete. I vissa delar av landet är mer än halva byggarbetarkåren arbetslös. Vad som nu erfordras är kraftfulla insatser som leder bort från den situation som den nuvarande regeringen har försatt landet i.

I en reservation (s) till bostadsutskottets betänkande 1993/94:BoU14 redovisas tillståndet i bostads- och byggbranschen på följande sätt.

Byggnadsverksamheten ökade kraftigt under senare delen av 1980-talet. Bakom denna utveckling låg en likviditetsökning i ekonomin till följd av kreditmarknadens avreglering, värdestegringen på fastigheter och en tilltagande bostadsefterfrågan. Uppgången i byggandet kom att leda till en kapacitetsbrist som orsakade stora kostnadsökningar. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen vidtog också åtgärder för att försöka dämpa efterfrågan bl.a. genom att i flera steg införa en särskild avgift på vissa byggnadsinvesteringar. Dessa åtgärder till trots fanns det vid 1990-talets ingång en överkapacitet i byggsektorn som inte kan anses svara mot ett långsiktigt behov. I takt med att aktiviteten i ekonomin gick ned började dock byggverksamheten att minska i omfattning, och det fanns en klar tendens till att byggsektorn relativt snart skulle återgå till vad som kan betecknas som en mera normal nivå.

I en situation där det stod fullständigt klart att överhettningen i byggsektorn hade klingat av och att en snar återgång till ett läge av jämvikt var att vänta valde emellertid den år 1991 tillträdde regeringen att påskynda denna utveckling genom kraftiga nedskärningar m.m. Trots att effekterna av dessa åtgärder nu kan avläsas har regeringen konsekvent vägrat inse allvaret i situationen. Med förödande trosvisshet har den fortsatt på den inslagna vägen med ytterligare nedskär-

ningar och ett minskat ansvarstagande. Det kan utan överdrift konstateras att regeringen på denna punkt står mot inte bara de boende utan också mot hela byggbranschen.

Regeringens agerande till trots har åtgärder vidtagits för att lindra effekterna av den förda politiken. Det gäller de båda ROT-program som riksdagen beslutat om våren 1993 resp. våren 1994. ROT-programmen har kommit till stånd på initiativ av riksdagens s-ledamöter och med stöd av en bred riksdagsmajoritet. Regeringen har alltså ingen del i tillkomsten av dessa program. Riksdagens båda beslut om ROT-insatser har i stället föregåtts av förslag från regeringen om försämringar av det befintliga stödet till reparationer och ombyggnader. I en situation där den samfälliga bedömningen från en hel bransch är att stimulansåtgärder måste sättas in har alltså regeringen valt att i stället gå den motsatta vägen och förespråka ytterligare nedskärningar. När det gäller 1994 års ROT-program har regeringen dessutom utnyttjat sitt bemyndigande att utforma programmet till att göra det så gott som verkningslöst.

De farhågor som uttrycks i reservationen har nu tyvärr besannats. Det finns sålunda i dag tecken på att väsentliga delar av ROT-programmet aldrig kommer att kunna utnyttjas. Inte minst gäller detta de åtgärder som avser bostadssektorn. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt.

Det faktum att riksdagen har beslutat om två ROT-program utgör sålunda ingen garanti för att åtgärder som effektivt motverkar nedgången på byggmarknaden verkligen kommer till stånd. Kravet på ytterligare insatser för att stimulera byggverksamheten står därför kvar. Inte minst gäller detta sett i ett mera långsiktigt perspektiv. Vad som nu erfordras är åtgärder som bidrar till att skapa kontinuitet och stabilitet i byggverksamheten. Det gäller sålunda att överbygga både dagens akuta svårigheter och de problem som kan förutses för de närmaste åren. Även om dessa åtgärder till övervägande del bör bestå av insatser inom ROT-sektorn bör även insatser riktade mot nyproduktionen av bostäder komma i fråga.

När det gäller den närmare utformningen av de nu förordade stimulanserna vill utskottet anföra följande:

Mot bakgrund av de senaste årens låga investeringar i ombyggnad av bostäder finns det i dag ett stort behov av ombyggnadsåtgärder. Utskottet vill därför förorda att stimulanser sätts in för att få till stånd ombyggnader av dessa bostäder. I enlighet med förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 3 bör sålunda investeringsstöd till ombyggnader till ett beräknat sammanlagt belopp på 2,2 miljarder kronor införas. Stödet bör utformas så att det motsvarar omkring 20 % av bidragsunderlaget.

Dessutom bör ett särskilt stöd utgå till renovering och upprustning av skolor m.m. Ett stöd med denna inriktning är viktigt dels som en del i ett sysselsättningspolitiskt program, dels som en del i en strävan att förbättra den fysiska miljön för barn och ungdomar. I enlighet med förslaget i den socialdemokratiska partimotionen Fi54 yrkande 4 bör därför ett stöd till ROT-åtgärder i skolor m.m. införas. Stöd bör kunna utgå med högst 40 % av investeringskostnaden för investeringar inom en total ram på 1 miljard kronor.

Många offentliga lokaler liksom bostäder och gatumiljöer har under en rad av år fått en allt bättre tillgänglighet. Detta till trots finns det

fortfarande ett stort antal miljöer där tillgängligheten fortfarande är mycket dålig. Det gäller även vissa offentliga lokaler. I enlighet med förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 5 bör därför till Boverket anvisas ett engångsanslag på 100 miljoner kronor för bidrag till handikappinvesteringar i offentliga lokaler.

Även förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 5 om stöd till kommunerna för investeringar i gatu- och vägnäten bör enligt utskottets mening vinna riksdagens bifall. Liksom satsningarna i bostäder och offentliga byggnader är detta investeringar som förbättrar sysselsättningsläget och som dessutom kan ge varaktiga miljö- och trafiksäkerhetsvinster.

Vi har i dag ett stort och ökande behov av särskilda bostäder för äldre. Samtidigt är delar av det befintliga beståndet av bostäder i behov av upprustning. I såväl 1993 som 1994 års ROT-program ingår också ett stöd till sådana åtgärder. Detta stöd svarar dock inte mot de stora behov som finns. I enlighet med förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 4 bör därför en ram om ytterligare 200 miljoner kronor anvisas för stöd till ombyggnad av äldre bostäder. För stödet bör gälla samma regler som i dag gäller inom ramen för ROT-programmen.

Utöver de nu förordade ROT-åtgärderna bör också de insatser på kulturområdet som förordas i motionerna Fi44 (s) yrkandena 6, 7 och 8 samt Fi59 (s) yrkandena 18, 19 och 20 genomföras. Även enligt utskottets mening bör sålunda ramarna för vissa bidragsformer ökas för budgetåret 1994/95 enligt följande:

- stöd till icke-statliga kulturlokaler med 75 miljoner kronor,
- bidrag till konstnärlig utsmyckning med 10 miljoner kronor,
- stöd till allmänna samlingslokaler med 50 miljoner kronor.

Som anförts ovan erfordras nu enligt utskottets mening ett brett spektrum av stimulansåtgärder. Det innebär bl.a. att också nyproduktionen av bostäder måste stimuleras. Förslag om ett investeringsbidrag till nybyggnad har också förts fram av olika företrädare för branschen liksom av oberoende experter. Genom att stimulera tillkomsten av nya bostäder påverkas dels byggsysselsättningen positivt, dels förhindras en nedgång i kompetens och kapacitet inom byggverksamheten. För att öka volymen i nyproduktionen bör därför ett temporärt investeringsbidrag till nybyggnad av bostäder införas i enlighet med förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 2. Bidrag bör utgå med 10 % av bidragsunderlaget.

Riksdagen bör med anledning av motionerna Fi44 (s) yrkandena 2–8, Fi54 (s) yrkandena 4 och 5 samt Fi59 (s) yrkandena 18–20 som sin mening ge regeringen till känna vad som ovan anförts om åtgärder avseende ett investeringsprogram för bostads- och byggsektorn. Programmet bör innefatta följande åtgärder:

- ombyggnad av bostäder,
- renovering och upprustning av skolor m.m.,
- åtgärder för ökad tillgänglighet i offentliga lokaler,
- ombyggnad av äldre bostäder,
- åtgärder i icke-statliga kulturlokaler,
- åtgärder i allmänna samlingslokaler,

- konstnärlig utsmyckning,
- stimulans av nyproduktion av bostäder samt
- stöd till investeringar i kommunala gatu- och vägnät m.m.

1993/94:BoU9y

2. Reduktionen av räntebidragen

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Lennart Nilsson, Sören Lekberg, Rune Evensson, Marianne Carlström och Lars Stjernkvist (alla s) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Reduktionen av räntebidragen börjar med "Som framgår" och slutar med "således motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

I en reservation (s) till bostadsutskottets betänkande 1993/94:BoU15 anförde reservanterna följande:

Sedan överenskommelsen om en besparing inom bostadssektorn på 3 miljarder kronor gjordes hösten 1992 har situationen på bostadsmarknaden påtagligt förvärrats. Lågkonjunkturen och den borgerliga regeringens oförmåga att hantera dess effekter har bidragit till att göra krisen för boendet djupare. Andelen tomma lägenheter ligger på en rekordhög nivå. Antalet bostadsrättsföreningar som försätts i konkurs ökar hela tiden. Barnfamiljer tvingas byta till mindre lägenheter för att få hushållsekonomin att gå ihop. Misstron från byggherrar, kreditinstitut och de boende mot varaktigheten i bostadssubventionerna är närmast total. Nyproduktionen av lägenheter ligger på den lägsta nivån under den senaste 50-årsperioden. Arbetslösheten inom byggbranschen är skrämmande hög. Att i detta läge fullfölja det beslut om formerna för besparingen på räntebidragen som de borgerliga partierna med stöd av Ny demokrati drev igenom i riksdagen hösten 1993 måste betecknas som oansvarigt. De beslutade besparingarna skulle innebära att ytterligare bördor läggs på den del av bostadsbeståndet där problemen redan är som störst.

Utskottet ifrågasätter inte att även bostadssektorn måste påverkas när statsfinanserna skall saneras. Tidpunkten för besparingar måste dock väljas så att de inte motverkar sitt eget syfte. Det är helt uppenbart att ytterligare nedskärningar av räntebidragen leder till ett ökat antal konkurser och vräkningar. Det bör slås fast att framtida besparingar inom bostadssektorn måste fördelas på ett rättvist sätt. Alla bostäder och samtliga upplåtelseformer måste vara med och bära sin del av bördan.

Vad som i reservationen anförts äger fortsatt giltighet. I enlighet med förslaget i motion Fi44 (s) yrkande 1 bör därför de redan beslutade besparingarna för åren 1995 och 1996 skjutas upp tills fastighetsmarknaden har stabiliserats. När det blir möjligt att ytterligare belasta bostadssektorn skall besparingen fördelas på hela bostadsbeståndet och på alla upplåtelseformer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Inriktningen av bostads- och byggpolitiken m.m.

Dan Eriksson i Stockholm (nyd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Inriktningen av bostads- och byggpolitiken m.m. börjar med "Bostadsutskottet avstyrker" och slutar med "förnyade överväganden" bort ha följande lydelse:

Bostadspolitiken är en av de politiska frågor som på något sätt berör alla medborgare, gammal som ung, kvinna som man. För de flesta hushållen är också utgiften för bostaden den största enskilda posten i hushållsbudgeten. Ett bra boende är en förutsättning för ett bra och harmoniskt liv. Detta innebär att ett särskilt ansvar vilar på politikerna vid de bostadspolitiska besluten. Ny demokrati har under det senaste riksdagsåret vid ett flertal tillfällen redovisat möjliga lösningar för att uppnå förenklingar och avregleringar inom bostadssektorn som skulle ge långsiktigt lägre boendekostnader. Flera av dessa förslag tas nu upp i Ny demokratis partimotion Fi31. Enligt bostadsutskottets mening bör förslagen vinna riksdagens bifall.

En ny inriktning av bostads- och byggpolitiken förutsätter att politikerna tar ansvar för att avregleringen inom bostadssektorn fullföljs med fasthet och konsekvens. När politikerna tagit sitt ansvar och utformat långsiktigt hållbara spelregler för bostadsmarknaden bör också ett ökat ansvarstagande från medborgarnas sida kunna krävas. Således bör ett ökat ägande av våra bostäder eftersträvas. Förutsättningarna för en sådan utveckling kommer starkt att förbättras när det blir möjligt att göra en livslång kalkyl i samband med en bostadsinvestering. Hyresrätter kan omvandlas till ägarlägenheter och valfriheten vad gäller typ av bostad bli större. Det är också angeläget att bostadsinvesteringen föregås av ett bosparande redan från ungdomen. Möjligheterna att stimulera ett sådant sparande övervägs för närvarande. Det är angeläget att dessa överväganden snarast leder till att ett förslag i frågan föreläggs riksdagen.

I Ny demokratis partimotion förordas att omläggningen av bostads- och byggpolitiken skall syfta till att minska såväl subventionerna som skattebelastningen inom bostadssektorn. Utskottet instämmer i motionärernas förslag om att en sådan omläggning bör komma till stånd genom att successivt minskade subventioner kompenseras med en sänkning av byggmomsen till 12 % och en sänkning av fastighetsskatten till 0,5 %. Som motionärerna framhåller bör vidare reglerna för bestämmande av subventionsräntan ses över så att problemen inom bostadskreditinstituten inte helt övervältras på de enskilda låntagarna.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad som i Ny demokratis partimotion Fi31 yrkande 38 anförts om utformningen av den framtida bostads- och byggpolitiken. Det bör ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ för att uppnå den eftersträvarvärda långsiktigheten inom bostadspolitiken och ett minskat bidragsberoende inom bostadssektorn.

När det gäller frågan om bostadsbidragen till hushåll utan barn delar utskottet Ny demokratis inställning till bostadsbidragen till hushåll utan barn. Genom en konsekvent politik som syftar till att minska bidragsberoendet för olika grupper blir denna bidragsform möjlig att avveckla.

Utskottet tillstyrker med det anförda även Ny demokratis partimotion Fi31 yrkande 39. Riksdagen bör hösten 1994 föreläggas ett förslag

i frågan så att bidragen kan avvecklas vid utgången av detta år. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1993/94:BoU9y

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Lars Werner (v) anför:

Jag ansluter mig till de till yttrandet fogade avvikande meningarna (s).

